

Márton László

A római hullazsinat

Részlet egy történelmi szatírájából

A dráma megtörtént eseten alapul. A magyar honfoglalással nagyjából egy időben, a Kr. u. 9. század vége felé Formosus pápa holttestét utódja, VI. István kiásatta, koholt vádak alapján perbe fogatta, halálra íteltette és (a holttestet!) különös kegyetlenséggel kivégeztette. Ezt a kuriózumot, valamint a „pornokráciának”, azaz ringyóuralomnak nevezett káoszt és Johanna nőpápa legendáját dolgozza fel a tragikus és komikus-groteszk elemekben egyaránt bővelkedő színmű. Az alábbiakban a Formosus hatalomra kerüléséről szóló jelenettel ismerkedhet meg az olvasó.

Második felvonás. Harmadik jelenet

A Laterán-palota. Emeritus pápa egyedül.

EMERITUS

Légy a világ farán kelés!
 Az jó, ha tetterőd kevés,
 De legjobb a tétlenkedés.
 Tettekre a nap sem szorul,
 Míg az égen végiggurul.
 Esőcsepp is lehull magától:
 Semmit sem tesz, semmit sem gátol.

PORTÁS (*jön*)

Bíborosok zörgetnek, néznek.
 Azt mondják, ügyeket intéznek.
 „Fogadjon minket öszentségre!”

EMERITUS

Fütyülök az ilyen mentségre.
 Erőiddel takarékoskodj,

Mert a levegőd már nagyon fogy!
 Elintéznivalók? Ügyek?
 Ugyan már! Ezek ürügyek,
 Bennük a túlbuzgóság tombol,
 Hogy kizökkentsenek a nyugalomból,
 Amelyben él az Örökkévaló is
 És a szférák között a földgolyóbis.

PORTÁS

Az én hajlékom egy kis fülke.
 Nyáron jó hűvös, télen fűtve.
 De ha onnét egyszer kihágok,
 Összedőlnek egész világok.
 Az Isten a portásnak ad észet,
 És méltóságán nem tűr szennyet.
 Egy nagy portás őrzi a mennyet,
 És még nagyobb őrzi a Hádészt. –
 Szóval, ne engedjem be őket?
 Hát jó, majd rájuk mordulok.

EMERITUS

Egy kis nyugalmat koldulok!
 Ha minden forró fej bezörget,
 Akkor ez nem az én helyem, de söntés.
 Akármi lesz, hibás a döntés,
 Ha én egyszer döntést hozok.
 A trónusom máris mozog.
 A végén még elkárhozok!
 (*Bíborosok jönnek.*)

I. BÍBOROS

Nagyon nagy baj van, Szentatyám!

II. BÍBOROS

Tele van máris a gatyám,
 Mert ez a baj tényleg nagy ám!

III. BÍBOROS

A fél világ ránk acsarog!
 Csattognak éles agyarok!
 Jönnek a pogány magyarok!

EMERITUS

Magyarok? Az miféle népség?

I. BÍBOROS

Ahol járnak, nem marad épség.

II. BÍBOROS

Az úgy volt, hogy Attila hunja

A pusztán a lődörgést unja...

Hipp-hopp: magyarrá változott.

III. BÍBOROS

Most idejön az átkozott!

I. BÍBOROS

Adalbert herceg hívta őket!

A magyarság idenyomul.

Erkölcshöz nem idomul.

Nyerge alatt nyers hús puhul.

II. BÍBOROS

Megvárjuk az emberevőket?

PORTÁS

Ezek csak zümmögnek, mint a legyek.

Annyit mondok: na, én megyek. (*El.*)

II. BÍBOROS

Magyarkérdés! Magyarprobléma!

És legfőképpen magyarkrízis!

EMERITUS

Engem undorít ez a téma.

Aki említi, annak anatómia!

III. BÍBOROS

Igen ám, de van más baj, tíz is.

Például a Tiberis árad,

És mindnyájunkat elsodor.

I. BÍBOROS

Mondhatnál szentmisét egy párat,

Hogy süllyedjen a vízfodor!

EMERITUS

Árad a víz, aztán apad.

Mindig csak ez a sora ennek.

Barbárokból mindig akad:
 Idejönnek, aztán elmennek.
 Higgyétek el, hogy mindig passzív
 A szenvedélyektől tisztult, kopasz szív.

PORTÁS (*bedugja a fejét*)

Jön, Szentatyám, Zenobia.

I. BÍBOROS

Bennem erős a fóbia.

II. BÍBOROS

Hová bújjak, ha jön a sárkány?

III. BÍBOROS

Ő lesz a levesben a sáfrány!

(*Jön Zenobia és Johanna.*)

ZENOBIA

Én, Zenobia, a pápacsináló asszonyok
 Ősanyja, eljöttem hozzád, hogy lássalak,
 Hogy szemügyre vegyelek és végigmérjelek,
 Főként pedig az a cél vezérelt ide,
 Hogy eléd vezessem leszármazottamat.
 Lásd őt, és vedd szemügyre, és mérd végig is.
 Ugye csinos? Ugye megakad rajta a szemed?

EMERITUS

Szemem akkor is megakadna,
 Sőt fennakadna, ha nem éppen
 Veled együtt jött volna hozzám.

ZENOBIA

Születésekor még fordítva állt a feje,
 De egy bölcs orvos helyrehozta a hibát.

EMERITUS

Csak ámulok! És bámulok csak.

ZENOBIA

A feje és az esze így helyére került.
 Gonddal nevelte őt három pogány tudós.

EMERITUS

Bizonyára meglett a haszna.

ZENOBIA

Ha felsorolnám, hogy mennyi mindenhez ért,
Nem fogynék öreg estig sem belőle ki.

EMERITUS

Lemondok róla. Ne sorold fel.

ZENOBIA

A lány, milyen csinos, annyira szerény.
A pápa előtt nem mer megszólalni sem.

EMERITUS

Te viszont tőlem valamit vársz.

ZENOBIA

A bölcsek annyi tudást töltöttek belé,
Hogy értelme egy püspökével versenyez.

EMERITUS

Ha így van, szívből gratulálok.

ZENOBIA

Nem hallod? Esze annyi, mint egy püspöké!
Így hát nevezd ki püspökké ezt a lányt!

EMERITUS

Én azt nem tehetem.

ZENOBIA

Miért nem?

EMERITUS

Mert nem szokás.

ZENOBIA

Ostoba válasz!

Te koldus voltál. Ha egy koldusból pápa lehet,
Miért ne lehetne püspök az én dédunokám?

EMERITUS

Egyrészt... azért nem lehet, mert nő.
Másképp... van a korhatár. Majd ha megdő!

I. BÍBOROS (súg)

Csak a kánonjogra hivatkozz!

II. BÍBOROS (súg)

Mondd, hogy niceai zsinat!

III. BÍBOROS (súg)

„Döntéseimbe ne avatkozz!”

EMERITUS

A vénasszony szívet, inat
Reszketésbe hoz egyaránt.

ZENOBIA

Vigyázz, mert bukni fogsz haránt.

I. BÍBOROS (súg)

Az egyházjog!

II. BÍBOROS (súg)

A zsinatok!

III. BÍBOROS (súg)

A Biblia! Szent iratok!

I. BÍBOROS

Mondd, hogy most nincs üresedés!

II. BÍBOROS

Mondd, hogy nagy a tülekedés!

JOHANNA (*kinyitja a pápai ruhásszekrényt, ruhadarabokat vesz elő, sorra felpróbálja őket*)

Jaj, de szeretnék lenni főpap!

Fejemen, mint a felkelő nap,

Hatszögletű bíbor birétum,

Amely ágbogas, mint egy arborétum.

Ha egyszer én leszek a püspök,

Apostolok nyomába lépve küzdök.

Ha egyszer én leszek az érsek,

Akkora elszántságot érzek,

Hogy a szélben, ha majd lobog a stóla,

Nem fogok lemondani róla!

Arannyal átszőtt skapularé!

Pásztorbot! Végén okularé!

Kilenckarimás Szaturnusz-kalap!

Aranyszálas bíbor karing!

Ezt öltse magára a pap,

És mint a Hold a Föld körül, kering!

(*Jön Theodora, Marozia, Theophilactus és számos római előkelőség.*)

THEODORA

Emeritus, bajok vannak veled.

MAROZIA

Lopod a napot. Nyáladat nyeled.

THEOPHILACTUS

A püspöki kinevezések,
Úgy veszem észre, akadoznak.

SERGIUS

Környékünkön magyarok hadakoznak!

THEODORA

Minden kérést márványba véssek?

EMERITUS

Fontos kívánságot rögzít a véső?

MAROZIA

Igen, de ez rád nézve késő.

EMERITUS

A mentségeimet előadom!

THEOPHILACTUS

Minden érved űrben szálló atom.

BELISARIUS

Nem ijesztünk, nem nyomasztunk,
Csak egy kicsit felakasztunk.

MAMMOLUS (*A ruhásszekrényre mutat.*)

Belógatunk a ruhatárba.
Van ott minden főpapi kellék,
Fő-fő ruhadarab meg mellék.
Köztük percig sem leszel árva.

SERGIUS

Amíg a ruhák közt fityegsz,
Iszunk elmúlásodra. Ex!

EMERITUS

Úgy jutott nekem pápaság,
Mint egy váratlan alamizsna,
Amelytől kiszakadt a zsák.
Jaj, bárcsak adtam volna vissza!

(*Beráncigálják a ruhásszekrénybe.*)

BELISARIUS

Rángatózik és rúgkapál.

MELCHIADES

A garderóban áll a bál.

MAMMOLUS

Nyelvét kinyújtja. Exitál.

JOHANNA

Ugye nem hal meg igazából?

THEOPHILACTUS

Légy szíves, menj ki a szobából.

(*Kitaszigálja Johannát.*)

BELISARIUS

A feje furcsán összetöppedt.

Nem fog hozzánk beszélni többet,

Bár nyelve korántsem kicsi.

Búcsúzunk tőled, apuci!

(*Jön Formosus.*)

FORMOSUS

Urak, ha még rám emlékeztek,

Akkor engem gondjaitokba vesztek.

Senki se legyen miattam morózus!

Megjöttem. Én vagyok Formózus.

Három apámat keresem.

THEOPHILACTUS

Teljesen fölöslegesen.

Itt vagyok én, és ez legyen elég.

Áruld el: mi kellene még?

FORMOSUS

A pápát láthatom?

THEOPHILACTUS (*a ruhásszekrényre mutat*)

Az ott

Nemrégén elhalálozott.

Láthatod, de nem beszélhetsz vele.

Ez az interregnum jele.

Élő pápa kell? Gyere körbe

– Egyenes útnál jobb a görbe –,
 És a sarokban nézz tükörbe!
 A pápa ott rád visszanéz,
 Mert a kezed pápai kéz. –
 Tisztelt hölgyeim, uraim,
 Az új pápa nem Efraim,
 Hanem Formosus a neve.
 Bírja a szomjazást, mint egy teve,
 De mi az egészségére igyunk! –
 Te vagy az egyszülött fiam,
 Földbe lövellt életfolyam.
 Éljen boldogan, amíg élni hagyunk!

THEODORA

Erős féltékenységgel tölt el,
 Hogy te az édes anyafölddel
 Nemzedet e fura porontyot.
 De a szülést magam is elvétettem,
 És ha már a föld porából vétettem,
 Magam is rázom a porrongyot.

MAROZIA

Én is megszüülhettem volna a bestét,
 Legalábbis feje nélkül a testét
 Talán meg tudtam volna szülni,
 De neki nélkülem kellett készülni.
 Belőle most papát csinálunk.
 Nem dajkálom, nem ringatom,
 Hanem fejemet ingatom:
 Vannak-e jobb anyák minálunk?

THEOPHILACTUS

A konklávé itt van jelen.

I. BÍBOROS

Erőt veszünk esőn, szelen,
 Úgy értem: ha esik, ha fúj.

II. BÍBOROS

Döntést hozunk nagy hirtelen.
 Nem mondjuk azt, hogy „piha, fúj”.

I. BÍBOROS

Vajon Formosus pappá van szentelve?

II. BÍBOROS

Kérdés: meg van-e keresztelve?

III. BÍBOROS

A választ ne várjátok tőlem.
Ő egy agyagbáb. Ő a Gólem.
Valaki benne életet csiholt.
Ugyanúgy lesz belőle holt,
Ahogy az összes többiből.
Homlokán ott a varázsfelirat.
Miért ne szolgálhatná az Urat?
A véleményem arra dől,
Hogy pápának nem alkalmatlan,
Így kimondhatjuk, hogy alkalmas.

THEOPHILACTUS

Ne beszélj már ennyire halkán!
Fogalmazz nyíltabban! Ne hallgass!

III. BÍBOROS

Nincs hangom, hiába szeretném.

II. BÍBOROS

Így is egységes az eredmény.

I. BÍBOROS

Hosszú és munkás életem során,
Mondhatom, jó sok pápát láttam.
Még haltak, legtöbbször korán.
Előre borsózik a hátam,
No de a hátamon a borsó
Nem azt jelenti, hogy koporsó.

II. BÍBOROS

Egy kicsit még húzódozom.
Csomót kötök, majd oldozom.
Így, amit kötök, a csomó
Még nem a végleges megoldás.
Részemről inkább túlnyomó
A teljes jelentéskioltás.

III. BÍBOROS

Belém szúr, mint hegyes karom,
 A kérdés: pápának őt akarom?
 A szívemet eltakarom.
 Minek játszam a papagájt?
 Nem látok semmi akadályt.

KÓRUS

A mennyekbe fehér füst száll:
 Örvend falevél és fűszál.

FORMOSUS

Ahogy az asztalt borítja terítő,
 Úgy borítja be a földet a hit,
 Ha sok országot bejár a térítő,
 És ablakot Jézusra nyit.
 A viking nép keresztény hitre tért,
 A szászok is epednek a hitért.
 Meggyőző szavaim nyomán
 Hitbuzgó nép lett a kumán.
 Példáját követte a dán.
 El nem múló hasznát gyanítván
 Keresztény hitre tért a litván.
 Kisebb a mínusz, mint a plusz:
 Hitünket felvette a prusz.
 Róma keblére tért a bolgár,
 Bár a többség bizánci polgár.
 Megtérőfélben van a szaracén:
 Ki téríti meg, ha nem én?

I. BÍBOROS

Ez terjeszt hitet? Az agyagkolonc?

II. BÍBOROS

Muszáj neki. Te nem tolongsz.

FORMOSUS

Már csak a magyarok pogányok,
 Amit én a szemükre hányok.
 De előre megmondom – ez tény! –,

Hogy lesz még belőlük keresztény.
Térítés az uralmam célja!

III. BÍBOROS

Én is arra biztatlak: élj a
Lehetőséggel!

ZENOBIA (*kotkodácsol és vonaglik*)

Hé, ti szűk agyúk!

Egy kicsit már figyeljetek rám!

Nemcsak tudom, hogyan tojik a tyúk,

Hanem tojok én magam is.

Meszes héjú és nagy szemű az ikrám:

Igazi tojás, nem hamis.

(Felmutat egy nagyobbacska tojást.)

Azt tanítja sok fifikus

Természetbúvár fizikus,

Hogy egy tojásból kelt ki a világ.

És ha egy kis lyukat kirág,

Megrepedezik a tojáshéj.

Elborít minket a tojás-éj. –

Kot-kot-kot-kot, kotkodács:

Minden napra egy tojás!

FORMOSUS

Itt ér véget a felvonás.